

شماره مصوبه: ۱۰۳۵، تاریخ مصوبه: ۹۶/۱/۲۰، تاریخ ثبت: ۹۶/۱/۲۹، شماره جلسه: ۵۵

انتخاب یک نفر شخصیت علمی حوزوی در شورای گسترش حوزه‌های علمیه

به استناد ماده ۴ اساسنامه شورای گسترش حوزه‌های علمیه، موضوع مصوبه ۴۲۷، حجت الاسلام و المسلمین آقای سید هاشم حسینی بوشهری به عنوان شخصیت علمی حوزوی در شورای گسترش حوزه‌های علمیه انتخاب گردید.^۱

شماره مصوبه: ۱۰۵۴، تاریخ مصوبه: ۹۶/۲/۳۱، تاریخ ثبت: ۹۶/۳/۱۰، شماره جلسه: ۶۶

آیین‌نامه امتحانات شفاهی

مقدمه

در راستای اجرای مصوبات شورای عالی حوزه‌های علمیه و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه در خصوص ارزشیابی و ارزیابی علمی طلاب و به منظور تدقیق در نحوه برگزاری امتحانات شفاهی و تبیین ضوابط آن، «آیین‌نامه امتحانات شفاهی» به شرح ذیل تدوین گردید.

فصل اول: کلیات

ماده ۱. تعاریف

۱. **امتحان شفاهی:** سنجش علمی است که در آن توانمندی طلاب، در جلسه حضوری و به صورت پرسش و

^۱. ایشان جایگزین حجت الاسلام سید محمد علی مدرسی یزدی که به موجب تصمیم جلسه ۴۴ (دوره هفتم)، مورخ ۹۵/۱۱/۱۵ انتخاب شده بودند، گردید.

پاسخ از محدودهٔ درسی معین، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

۲. کارگاه آموزشی: دورهٔ آموزشی فشرده‌ای است که جهت دانش‌افزایی طلاب در دروس تجدیدی امتحانات شفاهی مقطع مربوطه، برگزار می‌گردد.

۳. مصاحبهٔ علمی: امتحان شفاهی از دروس خارج که در پایان هر سال شرکت در دروس خارج معتبر، طی چهار سال به عمل می‌آید.

مادهٔ ۲. اهداف

اهداف امتحانات شفاهی عبارت است از:

۱. ارزیابی توانمندی و سنجش علمی؛

۲. ارتقاء سطح علمی و آموزشی؛

۳. ارزیابی قدرت بیان و تجزیه و تحلیل مطالب.

فصل دوم: محدودهٔ امتحان

مادهٔ ۳. امتحان شفاهی از طلاب فعال آموزشی در پایان مقاطع تحصیلی^۱ از دروس مشخص شدهٔ آن مقطع (طبق جدول شمارهٔ ۱، در ذیل مادهٔ ۵) به عمل می‌آید.

مادهٔ ۴. مصاحبهٔ علمی درس خارج در چهار دوره،^۲ پس از قبولی در کلیهٔ امتحانات کتبی و شفاهی در پایان هر سال شرکت در دروس خارج معتبر به عمل می‌آید.

تبصرهٔ ۱: در صورت ارائهٔ مقالهٔ علمی پژوهشی و فقهاتی مرتبط با موضوع درس خارج، پس از ارزیابی و تأیید اساتید معاونت آموزش، برای طلاب دوره‌های عمومی، حداکثر ۵ نمرهٔ تشویقی در مصاحبهٔ علمی، تعلق می‌گیرد.

۱. در پایه‌های ۳، ۶، ۸ و ۱۰ از برنامهٔ آموزشی جاری.

۲. هر دورهٔ درس خارج شامل قبولی در یک مصاحبهٔ خارج فقه و یک مصاحبهٔ خارج اصول می‌باشد.

تبصره ۲: برای طلاب مشغول به تحصیل در سطح چهار رشته‌های تخصصی، شرکت در دو دوره مصاحبه فقه و اصول (که در یک سال یک امتحان فقه و در سال دیگر یک امتحان اصول برگزار می‌گردد) کفایت می‌کند.

ماده ۵. عناوین و محدوده‌های امتحانات شفاهی در برنامه‌های آموزشی جاری و جدید، طبق جدول ذیل می‌باشد:

جدول شماره ۱					
ردیف	مقطع	پایه	برنامه آموزشی جاری		برنامه آموزشی جدید
			عناوین	محدوده امتحانی	عناوین
۱	مقدمات	۳	قرائت	روانخوانی، تجوید و ترتیل قرآن، نماز، ادعیه و زیارات	تجوید یک و دو
			بلاغت	مختصر یا جواهر البلاغه تمام کتاب	ادبیات
			نحو	نحو ۵ (مغنی الادیب باب اول و باب رابع)	
			اصول	اصول الفقه از ابتدا اجتماع امر و نهی تا پایان جلد ۲	اصول ۲، ۳، ۴ (طبق کتب برنامه آموزشی جدید)
۲	یک	۶	فقه	شرح لمعه از اول کتاب الطلاق تا پایان کتاب الادیات	العبادات (فقه ۳، ۴، ۵)
					المعاملات (فقه ۶، ۷، ۸)
۳	دو	۸	اصول	رسائل	*
					*
۴	سه	۱۰	اصول	کفایه الاصول	*
				فقه	مکاسب
۵	خارج		اصول	موضوعات اصولی مطرح شده در یک سال تحصیلی طبق جزوه ارائه شده	*
				فقه	موضوعات فقهی مطرح شده در یک سال تحصیلی طبق جزوه ارائه شده

تبصره: جدول مزبور به مدت دو سال اجرا گردیده و پس از بازخوردگیری، در مورد تغییر یا تداوم آن تصمیم‌گیری خواهد شد.

ماده ۶. نمره امتحان شفاهی هر درس با نمره امتحان کتبی آن درس جمع شده و معدل آن، نمره آن درس محسوب

می‌شود.

راهکار اجرایی این ماده با توجه به زمان انتخاب دروس سال آینده در شهریور هر سال، معوق بودن امتحانات شفاهی برخی از طلاب و تأثیر این ماده در شهریه، ارتقاء تحصیلی و ...، توسط معاونت آموزش تهیه و به شورای عالی حوزه‌های علمیه جهت تصویب ارائه خواهد شد.

تبصره: مرکز مدیریت می‌تواند تا یکسال بر اساس روال گذشته اقدام نماید، لیکن پس از یکسال باید مطابق این ماده عمل نماید.

ماده ۷: شرکت در امتحان شفاهی منوط به قبول شدن در امتحانات کتبی و شفاهی مقطع‌های قبلی می‌باشد، اما منوط به گذراندن امتحان کتبی همان مقطع نمی‌باشد.^۱

تبصره: اخذ امتحان شفاهی با حداکثر دو درس ناقصی کتبی غیر عناوین مواد امتحانی بلامانع است.

ماده ۸: طلابی که در امتحان شفاهی سطح سه (پایه دهم)، نمره قبولی را کسب نموده‌اند، با ارائه گواهی معتبر مبنی بر حضور مستمر در درس از استاد مربوطه و همچنین ارائه تقریرات درس خارج، می‌توانند در مصاحبه سالانه شرکت نمایند.

تبصره ۱: حضور در درس خارج با حداکثر ۱۹۰ ساعت ناقصی از مجموع ساعات جنبی دروس قبل بلامانع است.

تبصره ۲: جزوه تقریرات (دست نویس یا تایپ شده) لازم است توسط شخص طلبه و حداقل در ۷۵ جلسه درسی تدوین شده باشد.

تبصره ۳: بررسی و تأیید تقریرات توسط واحد مسئول برگزاری امتحان انجام می‌شود.

فصل سوم: معیار قبولی

ماده ۹: نمره قبولی در هر درس امتحان شفاهی هر مقطع ۱۲ می‌باشد.

ماده ۱۰: نمره قبولی برای مصاحبه درس خارج ۱۲ و معدل سطح چهار (چهار دوره مصاحبه خارج) ۱۴ می‌باشد.

^۱ مقاطع تحصیلی مذکور در جدول ماده ۵.

تبصره: اساتید ممتحن می‌توانند به ازاء تقریراتی که از حیث شکل و محتوا مورد تأیید آنها باشد تا ۴ نمره به مصاحبه هر یک از دروس خارج مشروط به کسب حداقل نمره قبولی، اضافه نمایند. ضوابط نحوه تدوین و ارائه تقریرات، توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، تهیه می‌گردد.

ماده ۱۱: طلابی که در امتحان شفاهی نمره قبولی را کسب ننموده‌اند، دو بار دیگر می‌توانند در امتحان شرکت نمایند.

تبصره ۱: کسانی که بعد از دو بار امتحان شفاهی، نمره قبولی را کسب ننمایند باید در کارگاه آموزشی شرکت نموده و پس از آن مجدداً از آنان امتحان شفاهی به عمل خواهد آمد.

تبصره ۲: کارگاه آموزشی توسط مدرسه برگزار شده و اجرای آن به صورت استادیاری بلامانع می‌باشد.

تبصره ۳: ساعات برگزاری کارگاه آموزشی برای هر درس نباید از ۲۰ ساعت کمتر باشد.

تبصره ۴: اختصاص تا ۲ نمره به فعالیت علمی (مانند خلاصه درس، تحقیق و ...) مربوط به کارگاه آموزشی که به تأیید استاد کارگاه رسیده باشد، مجاز می‌باشد.

تبصره ۵: اگر طلبه‌ای بعد از شرکت در کارگاه مذکور موفق به اخذ نمره قبولی نشود، باید مجدداً در درس شرکت نماید و پس از حضور مستمر دروس، مجاز به شرکت در امتحان شفاهی می‌باشد.

تبصره ۶: اگر کسی بعد از شرکت در درس، نمره قبولی را کسب ننماید، جهت بررسی وضعیت تحصیلی به شورای آموزشی معرفی می‌گردد.

ماده ۱۲: حداقل فاصله زمانی امتحان مجدد برای هر درس سه ماه تعیین می‌گردد.

تبصره: اگر طلبه‌ای در مواد درسی امتحانات شفاهی مقطعی در یک نوبت امتحانی قبول شود، می‌تواند در اولین فرصت ممکن با رعایت ضوابط اقدام به ثبت نام برای امتحان شفاهی مقطع بعدی بنماید.

فصل چهارم: بررسی اعتراض

ماده ۱۳: افراد معترض به نمره یا جلسه امتحان شفاهی باید اعتراض خود را ظرف سه روز از تاریخ اعلام و ابلاغ نتیجه به آنان، به صورت مکتوب و مستدل به مسئول برگزاری امتحانات شفاهی تحویل دهند.

تبصره ۱: بررسی اعتراض علمی توسط استادی غیر از اساتید ممتحن اول انجام گرفته و نمره استاد دوم ملاک عمل قرار می‌گیرد.

تبصره ۲: اعتراض علمی برای هر امتحان فقط یکبار و در مورد نمره ۸ به بالا امکان‌پذیر می‌باشد.

ماده ۱۴: اعتراض به عملکرد اخلاقی و رفتاری در جلسه امتحانات شفاهی، در مدارس استان قم توسط شورای علمی مدرسه و در مدیریت‌های استانی توسط شورای آموزش استان بررسی و نتیجه به طلبه معترض ابلاغ می‌گردد.

فصل پنجم: نحوه برگزاری امتحان شفاهی

ماده ۱۵: هر جلسه شفاهی مرکب از دو استاد می‌باشد که معدل نمره دو استاد ملاک عمل قرار می‌گیرد.

ماده ۱۶: استاد از میان محدوده‌های متعددی که معاونت آموزش برای هر کتاب مشخص نموده است، یک قسمت را انتخاب نموده و پس از ثبت صفحه و بخشی از عبارت آن، فرصتی را در اختیار داوطلب برای مطالعه و آماده شدن جهت امتحان شفاهی، قرار می‌دهد.

تبصره ۱: تغییر محدوده امتحانی در صورت تقاضای طلبه، فقط برای یکبار بلافاصله پس از تعیین، بلامانع است.

تبصره ۲: برای مطالعه هر ماده امتحانی حداکثر ۱۵ دقیقه فرصت داده می‌شود.

تبصره ۳: مدت زمان برگزاری هر جلسه امتحان برای هر درس، بین ۱۰ تا ۳۰ دقیقه می‌باشد.

تبصره ۴: در طول زمان مطالعه متن و محدوده تعیین شده، طلبه مجاز به خروج از اتاق و یا سالن مطالعه و یا مشورت با افراد دیگر نخواهد بود.

ماده ۱۷: معاونت آموزش باید شرح‌های عربی و کتاب‌های درسی مورد آزمون که دارای حواشی در حد معمول باشد را، در زمان آماده شدن برای امتحان شفاهی، در اختیار داوطلب قرار دهد و طلاب نمی‌توانند شروحي را به همراه بیاورند.

ماده ۱۸: در مصاحبه درس خارج، اساتید بخشی از تقریرات ارائه شده توسط طلبه را تعیین کرده و پس از مطالعه وی، از آن بخش سؤال می‌نمایند.

تبصره: اساتید می‌توانند بخشی از یکی از کتب منبع معمول را تعیین کرده و پس از مطالعه طلبه، از بخش تعیین شده سؤال نمایند.

ماده ۱۹. معیار محاسبه نمره شفاهی بر اساس جدول ذیل^۱ می‌باشد.

جدول شماره ۲						
جمع کل	معیار محاسبه نمره سطوح					
	سوال علمی	تطبیق با متن	فهم و توضیح مطلب	عبارت خوانی	عناوین	ردیف
۲۰	۳	۵	۵	۷	بلاغت	۱
۲۰	۳	۵	۵	۷	نحو	۲
۲۰	۵	*	*	۱۵	قرائت قرآن	۳
۲۰	۳	۷	۷	۳	اصول	۴
۲۰	۳	۷	۷	۳	فقه	
معیار محاسبه نمره مصاحبه خارج						
جمع کل	قدرت پاسخگویی به اشکالات و سوالات علمی متناسب با موضوع	تبیین قول مشهور اثباتا و رد	تتبع اقوال و منابع و سرعت انتقال در فهم مطلب	تبیین مباحث درس و بیان مطلب	عناوین	ردیف
۲۰	۵	۵	۵	۵	فقه	۵
۲۰	۵	۵	۵	۵	اصول	۶

تبصره: نمرات هر ماده درسی، از مجموع ۲۰ نمره در نظر گرفته شده است .

ماده ۲۰. شمارک نمرات، مطابق معیار محاسبه در فرم امتحان شفاهی^۲ درج و نمره نهایی بعد از تأیید معاونت آموزش

۱. مراد از هر یک از قلمروهای امتحان شفاهی به صورت ذیل می‌باشد:

الف) عبارت خوانی: شامل صحیح خواندن متن عربی درس با رعایت نکات ادبی به همراه آگاهی از قواعد ادبی آن.

ب) فهم و توضیح مطلب: درک صحیح و دقیق مطالب ارائه شده در متن، همراه با توانایی بیان آن.

ج) تطبیق با متن: ترجمه و مقابله توضیحات ارائه شده، بر بخش مربوطه، از متن علمی مورد امتحان.

د) سؤالات علمی: سؤالات علمی تعیین شده مربوط به محدوده درسی.

۲. فرم امتحان شفاهی شامل عکس، مشخصات فردی داوطلب، نام مدرسه محل تحصیل، موضوع انتخابی هر درس، نام کتاب مورد امتحان، امضاء اساتید، و نمره کسب شده می‌باشد.

مدرسه در سامانه ثبت می‌گردد.

تبصره: اشتباه در ثبت نمره فقط با ارائه فرم امتحانی تأیید شده به صورت موردی امکان‌پذیر است.

ماده ۲۱. هر گونه اخلال و بی‌نظمی در جلسه امتحان، جهت تصمیم‌گیری به صورت کتبی به شورای مدرسه گزارش می‌شود تا حسب مورد، در هیأت انضباطی مطرح شود.

ماده ۲۲. ضبط تمام جلسات شفاهی و همچنین بایگانی اسناد آن با ذکر مشخصات (مطابق فرم مربوطه) طبق شماره پرونده برای هر فرد متقاضی الزامی است.

تبصره ۱: طلابی که از شماره پرونده رسمی برخوردار نیستند،^۱ پس از ثبت کامل مشخصات فردی و درسی، بایگانی اسناد آنها طبق کد ملی انجام می‌شود.

تبصره ۲: نگهداری سوابق و فایل صوتی جلسات امتحانی، حداقل تا سه سال پس از اخذ امتحان الزامی است.

ماده ۲۳. مدیریت های استانی و مدارس استان قم در پایان هر سال تحصیلی گزارش جامعی از روند برگزاری امتحانات شفاهی تنظیم و به معاونت آموزش ستاد ارسال نمایند.

فصل ششم: غیبت، انصراف

ماده ۲۴. پس از ثبت نام برای امتحان شفاهی، غیبت در جلسه بدون عذر موجه موجب محاسبه یک نوبت امتحانی می‌شود.

تبصره: تکرار متوالی غیبت غیر موجه در یک عنوان درسی، منجر به محرومیت از شرکت در امتحان شفاهی به مدت یک سال می‌شود.

ماده ۲۵. در صورت غیبت موجه در جلسه، امتحان شفاهی به صورت مجدد برگزار می‌گردد.

ماده ۲۶. تشخیص غیبت موجه و غیر موجه برابر آیین‌نامه اجرایی، در مورد امتحانات شفاهی مدارس، با معاونت آموزش مدرسه و در مورد امتحانات شفاهی سطوح عالی، با معاونت آموزش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، می‌باشد.

۱. مانند ارزیابی‌های علمی ماده ۱۰ و ۱۸ مصوبه ۴۴.

ماده ۲۷. تقاضای تعویق یا انصراف از امتحان شفاهی تا ده روز قبل از برگزاری بلامانع است.

فصل هفتم: مسئولیت اجرا

ماده ۲۸. مدیریت‌های استانی در صورت احراز شرایط مندرج در این آیین‌نامه، پس از اخذ مجوز از معاونت آموزش ستاد می‌توانند اقدام به برگزاری امتحان شفاهی در واحد آموزشی یا مدیریت استان نمایند.

تبصره: امتحان در واحدهای آموزشی استان قم توسط اساتید واجد شرایط همان مدرسه یا مراکز و با نظارت معاونت آموزش ستاد برگزار می‌شود.

ماده ۲۹. مصاحبه‌های درس خارج، سنجش علمی اساتید، ارزیابی علمی و آزمون شفاهی ماده ۱۰ و ۱۸ مصوبه ۴۴ شورای عالی و امتحان جامع سفیران توسط معاونت آموزش ستاد مدیریت و با همکاری مدارس و مراکز برگزار می‌شود.

تبصره: مرکز مدیریت می‌تواند برخی از موارد فوق را مطابق آیین‌نامه‌ای که به تأیید شورای عالی خواهد رسید، به مدیریت‌های استانی یا مراکز تخصصی و مؤسسات آموزش عالی واگذار نماید.

فصل هشتم: جذب و گزینش اساتید امتحان شفاهی

ماده ۳۰. اساتید واجد شرایط اخذ امتحان شفاهی، جهت ارزیابی و احراز شرایط، از یکی از طرق ذیل به معاونت آموزش معرفی می‌گردند:

۱. توسط مدیریت‌های استانی؛

۲. واحدهای آموزشی استان قم؛

۳. فراخوان عمومی؛

۴. شناسایی معاونت آموزش.

ماده ۳۱. شرایط و ویژگی‌های عمومی جذب و گزینش اساتید ممتحن شفاهی به شرح ذیل می‌باشد:

۱. اشتها به فضل و اخلاق؛

۲. حکم تدریس در سطح یا موضوع مورد آزمون با تأیید معاونت آموزش ستاد؛

۳. داشتن حداقل ۳۵ سال سن؛

۴. تلبس دائم به لباس مقدس روحانیت؛

۵. توانمندی جسمی، مهارتی و رفتاری جهت اخذ امتحان شفاهی؛

ماده ۳۲. شرایط و ویژگی‌های اختصاصی جذب ممتحن سطح یک به شرح ذیل می‌باشد:

۱. اتمام دروس سطح سه (مقطع‌های مذکور در ماده ۵) و ارائه گواهی قبولی حداقل دو دوره درس خارج؛

۲. تدریس حداقل دو سال مواد امتحانی مورد آزمون به صورت تمام وقت در سطح یک و استمرار تدریس در حال حاضر؛

۳. داشتن حداقل سه سال سابقه تدریس در ادبیات (صرف، نحو، منطق، معانی، بیان و بلاغت).

۴. ماده ۳۳. شرایط و ویژگی‌های اختصاصی جذب ممتحن سطوح دو و سه به شرح ذیل می‌باشد:

۵. اتمام دروس سطح سه و ارائه گواهی قبولی چهار دوره درس خارج؛

۶. تدریس حداقل پنج سال مواد امتحانی مورد آزمون به صورت تمام وقت در سطوح دو و سه و استمرار تدریس در حال حاضر؛

۷. داشتن حداقل سه سال سابقه تدریس در ادبیات (صرف، نحو، منطق، معانی، بیان و بلاغت).

ماده ۳۴. شرایط و ویژگی‌های اختصاصی جذب ممتحن درس خارج طبق مصوبات و ضوابط آیین‌نامه برگزاری دروس خارج لحاظ می‌گردد.

ماده ۳۵. احراز شرایط عمومی و اختصاصی جذب اساتید پس از تأیید اولیه مدیریت‌های استانی و واحدهای آموزشی قم، بر عهده معاونت آموزش ستاد می‌باشد.

تبصره: معاونت آموزش می‌تواند برای موارد خاص که ممکن است دارای برخی شرایط عمومی و اختصاصی نباشند، از

طریق شورای سه نفره از اساتید مبرز اقدام نماید.

ماده ۳۶. مدیریت‌های استانی و واحدهای قم موظف هستند، نسبت به ارزیابی عملکرد کمی و کیفی اساتید، هر دو سال یکبار، اقدام نموده و در صورت عدم احراز مجدد توانمندی استاد در صورت عدم امکان ارتقاء یا اصلاح، صدور حکم جدید و بکارگیری ایشان ممنوع می‌باشد.

فصل نهم: وظایف و تعهدات اساتید

ماده ۳۷. وظایف و تعهدات اساتید امتحان شفاهی به شرح زیر می‌باشد:

۱. رعایت کلیه ضوابط و معیارهای مندرج در این آیین‌نامه؛
۲. اعزام به مدارس تابعه معاونت آموزش و مدیریت استان حسب صلاح‌دید معاونت آموزش استان یا ستاد؛
۳. رعایت نظم و حضور به موقع در جلسه امتحان و رعایت اخلاق حرفه‌ای اساتید؛
۴. حضور حداقل ۲۰ ساعت و حداکثر ۸۰ ساعت در ماه حسب نیاز مدیریت استان؛
۵. شرکت در جلسات هماهنگی و مهارت‌افزایی.

ماده ۳۸. در صورتیکه وقت امتحان به طلاب اعلام شده باشد و استاد امکان حضور در جلسه امتحان شفاهی را نداشته باشد، باید بیست و چهار ساعت قبل از آن، مسئول برگزاری امتحانات شفاهی و یا معاون آموزش استان را مطلع نماید تا استاد جایگزین برای امتحان تعیین شده، معرفی گردد.

تبصره: مسئول برگزاری امتحانات شفاهی باید ترتیبی اتخاذ نماید تا امتحان شفاهی از طلابی که برای آنان وقت قبلی تعیین شده، به عمل آید تا غیبت استاد مانع از برگزاری امتحانات شفاهی نشود.

ماده ۳۹. انعقاد قرارداد و پرداخت حقوق و مزایای اساتید بر اساس مصوبات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه صورت می‌گیرد.

ماده ۴۰. از تاریخ ابلاغ این آیین نامه کلیه مصوبات، دستورالعمل‌ها و آیین نامه‌های مغایر، ملغی می‌گردد.

ماده ۴۱. این آیین نامه در ۴۱ ماده، ۳۲ تبصره و ۹ فصل در تاریخ ۹۶/۲/۳۱ به تصویب شورای عالی حوزه‌های علمیه رسید و از این تاریخ لازم الاجرا خواهد بود.